

Maar met dat al was het toch een ongezone vermenging van twee eigensoortige levenskringen. De Grieksche filosofie, die de plaats kreeg van amilla (dienstmaagd), heeft zich voor haar boeien gewroken.

Het heeft niet lang geduurd, of Aristoteles, dien men nota bene vergeleek met Johannes den Dooper (zeggende, dat hetgeen de Dooper op godsdienstig gebied voor Jezus als weghereider gedaan heeft, door Aristoteles op natuurlijk gebied is gepresteerd), keerde de rol om en sloeg de theologie in banden.

In zijn Encyclopaedie (I, 116—118) schildert Dr. Kuyper dit proces dramatisch duidelijk.

Eerst, zoo betoogt hij, sloot de christen zich op in zijn theologische wereld, en voelde zich daarin rijk, zonder te vermoeden, dat hij, door op dit verworven kapitaal te teren, van jaar tot jaar armer werd.

Uit deze lauwheid schrikte hij op, toen de werken van Plato en Aristoteles bekend werden.

De kerk beschouwde de Grieken als haar meederen in de wetenschap.

Men schaamde zich als christen, dat een heiden als Aristoteles zooveel dieper over de verschijnselen des levens had nagedacht, en men haastte zich, om de christelijke religie met de erfenisse van Aristoteles te verrijken.

Wat echter de middeleeuwsche theologen voorbij zagen was dit, „dat deze heidensche filosofie en deze christelijke theologie toch in den grond twee heterogene (soortverschillende) bestanddeelen bleven, die onverzoend naast elkander lagen; een dualisme, dat daarom op schade voor de theologie moest uitloopen, omdat de gang van hun denken niet door de theologen, maar door Aristoteles beheerscht werd.”

Gevolg van dit monsterverbond is geweest, dat enerzijds de theologie verstarde tot onvruchtbaarheid voor het leven, en anderzijds de beroemde mystiek der middeleeuwen opdook, die aan wetenschap en cultuur den bons gaf.

En de wijsbegeerte?

Zij maakte aanstalten tot volledige losscheuring uit de omhelzing der theologie.

Aan het einde van de middeleeuwen nadert het uur der emancipatie.

Een rationalist als Kuno Fischer ziet dit schouwspel met vreugde: „Dienen beteekent vrijworden. Gehoorzaamheid is de tucht tot de vrijheid. In dienst van de theologie heeft de filosofie hare mondigheid moeizaam gewonnen, en hare zelfstandigheid veroverd, waarmee zij ten laatste uit de heerschappij der kerk zich loswringt en hare eigene ontwikkeling onderneemt.”

Wij, die weten, hoe de filosofie de vrijheid tot vrijdenkerij heeft misbruikt, zien in den afloop der middeleeuwsche worsteling een tragisch moment van de wereldgeschiedenis.

B. W.

LITERATUUR EN KUNST.

Nieuwe Boeken.

„Voordrachten”, verzameld door Arie Post (drie bundels).

Nog niet lang geleden besprak ik in deze rubriek van ons blad de literaire bloemlezing van Seerp Anema „Keurgerechten”. Thans komt alweer een soortgelijke bundel onder aandacht vragen, de in drie vlugge, goed uitgevoerde deeltjes „Voordrachten”, verzameld door Arie Post.

Beide uitgaven, ofschoon natuurlijk in opzet en bewerking verschillend, bedoelen vooral christelijke kunst te verspreiden. De auteurs hebben op het

ganda van dien geest ontleenen we aan Gods Woord en onze historie.

2. Die propaganda willen we gedreven hebben op Protestantische wijs. Directe noch indirecte dwang, maar uitsluitend vrije overreding is deswege ons wapen. In eerlijke worsteling op het vrije erf moet de strijd uitgestreden. Naar geestelijken trant moet om het geestelijk pand geknapt. Rome door Staatswetten in ongelijke conditie brengen; de rechten onzer Roomsche landgenooten verkorten; onder welken vorm ook een Staatskerk tegen Rome oprichten, willen we niet noch duldten we in anderen. Met de waakzaamheid, dat het tot dien Staatsdwang ten onzen niet kome, is de eere van ons Protestantisme gemoeid.

3. Uit jaloeerschheid op Rome en vrees voor den Jezuit onsz vaderland en de volksjeugd ten prooi aan ongoddijerij en materialisme te laten, is ons bedunkens verraad aan den geest der Hervorming gepleegd en een wantrouwen in de kracht der Reformatie, als in geen zoon van het Protestantisme huizen mag.

Dienovereenkomstig onderschreven we bij ons optreden in 1871 deze drie artikelen:

1°. Rusteloze bestrijding van Rome op geestelijk terrein;

2°. Eerbiediging van Rome's gelijk recht op staatkundig terrein;

3°. Samenwerking met Rome tot redding der vrije school.

Ook het laatste. Letterlijk staat het in De Herauld van 6 Januari 1871:

„Moet de Schoolwet veranderd worden, dan willen we voor dat doel saam-

breede terrein der letterkunde voornamelijk dat gezocht en gerangschikt, wat van een christelijken geest getuigt; de eerste had daarbij een zuiver literair doel voor oogen, de ander meer een practisch oogmerk.

Het komt mij voor, dat, bij de steeds groeiende belangstelling voor letterkunde in 't algemeen en voor christelijke kunst in 't bijzonder, zoodanige verzamelbundels van groote beteekenis zijn. Want ze brengen samen het beste wat er is — laat het dan waar wezen, dat de daarbij aangelegde maatstaf een subjectieve is — en geven alzoo den belangstellende juist wat hij zoekt.

Ook de verzamelaar van dezen bundel „voordrachten” heeft een goed werk gedaan.

Want er is groote vraag onder ons christelijk „publiek” naar voordrachten, die aan moderne eischen voldoen en toch van christelijke strekking zijn. Ook onder de lezers van „De Reformatie” leeft deze vraag, blijkens de vele brieven, die ik daarover reeds ontvangen heb. En die brieven kwamen alle neer op hetzelfde: noem ons, wat voor onze christelijke vereeniging geschikt is. In zulke verzoeken ligt opgesloten eenzijdig het bewijs, dat er veel „vraag” is naar goede voordrachten, maar aan den anderen kant de erkenning, dat men in de niet-christelijke kunst zoo weinig vindt, wat men ter lezing durft kiezen of aanbevelen.

Ik neem de vrijheid hier, waar het verband gereede aanleiding er toe geeft een zoodanigen brief te beantwoorden, dien ik dezer dagen ontving. Misschien interesseert de quaestie ook andere lezers, vooral waar de vraag (van de chr. reciteervereeniging N. B. te M.) nadrukkelijk is geformuleerd. Ze luidt: „Is het wel wenschelijk op een christelijke vereeniging (leeftijd der leden 16 à 18 jaar) andere dan christelijke kunst te bespreken?”

Nu kan ik deze vraag niet zoo bondig beantwoorden als ze is gesteld. Want met een simpel „ja” of „neen” zijn we er niet. Alles hangt hier af van de omstandigheden en de verhoudingen, waaronder zulk een vereeniging leeft. Is er een goede leider, iemand, die op het terrein der letterkunde behoorlijk thuis is en vooral, die goed gefundeerd staat in z'n overtuiging en de gave heeft haar uit te spreken, dan is er m.i. niet alleen geen bezwaar tegen het bespreken van andere dan christelijke kunst, maar dan is het inderdaad „wenschelijk”. Want dan voorkomt de goede leiding allicht veel schadelijk geliefhebber van onkundigen. Juist voor dezen is de moderne letterkunde gevaarlijk, omdat ze zoo verlokend is, en vlak naast, dikwijls vergroeid met wat op zichzelf waardeering niet uitsluit, elementen liggen, die nimmer waardeering toelaten. Alleen iemand, die zelf heeft leeren onderscheiden, kan hier de gewenschte voorlichting geven. En als dan een vereeniging in het gelukkig bezit is van zulk een voorzitter of lid, dan acht ik het wenschelijk, dat aan de moderne letterkunde de aandacht wordt gewijd, omdat de jongere leden overal met haar in aanraking komen.

In het andere geval, waar men dus zulk een leider mist, is een zich bezighouden met deze dingen even zeer af te keuren als het in de eerste situatie aan te raden valt. Want dan brengt men elkander van de wijs en kan niets goeds, maar alleen schade worden teweeg gebracht. En, waar ook dan de jongeren toch de moderne literatuur langs hun weg vinden, daar rust te meer op de ouders de taak, hier leiding en voorlichting te zoeken en geven. Maar als vereeniging stelle men deze onderwerpen niet aan de orde. Er valt uit de moderne letterkunde ongetwijfeld veel te leeren, maar onder zoodanige verhoudingen niet veel anders dan wat verkeerd is.

En dan — waar men meent andere dan christelijke kunst op bovengenoemde gronden te kunnen

werken met de Katholieken, enz.

Welnu, aan dat program hielden we ons.

Noch Herauld noch Standaard weken er ooit of te nimmer een stroobreed van af.

Zoo vóór als na de Goudsche stembus hebben we, in weerwil van menige terechtwijzing, ons door geestverwanten toegediend, de uitingen van den Roomschen geest met open vizier bestreden en geijverd voor Protestantisch-historischen toon.

Zoo vóór als na de Goudsche verkiezing hebben we, ondanks de scherpste terechtwijzing, door menig geestverwant ons toegediend, de maatregelen, door Duitschlands en Zwitserlands machthebbers tegen de Kerk van Rome genomen, als den Staat ongeoorloofd, afgekeurd.

Eindelijk, zoo vóór als na de Goudsche verkiezing hebben we even beslist de Fakkellitteratuur gebrandmerkt, als tegen onprotestantsche meêgandheid geprotesteerd.

Zoo weinig verlegen maakte ons zelfs dit schijnbaar overteedere punt, dat we in drie artikelenreeksen: 1. Onze verhouding tegen Rome. 2. Is dwaling strafbaar? en 3. Het Ultramontanisme, opzettelijk ons program uitwerkten.

Eindelijk verdodigt Dr. Kuyper zich tegen de valsche aanklachten der liberalistische stembusjournalistiek.

1. Ons Calvinisme, zoo 'theetie, verloochend! — terwijl we, blijkens Calvijn's eigen woorden, handelden in zijn geest en nog verre bleven van wat hij veroorlooft.

2. Met Rome coalitie aangegaan! — terwijl bleek, dat de allereerste voorwaarden, waar-

bespreken, daar ga men in z'n keuze toch systematisch te werk. Men moet dan niet in 't wilde-weg nemen, wat men zelf om een of andere reden mooi vindt, want dan ontbreekt een vaste lijn van behandelen en zal men weinig resultaten zien. Men geve eerst een algemeene inleiding, waarin men duidelijk aangeeft, welke de christelijke opvatting is van kunst en schoonheid, en dan neme men een of andere goede bloemlezing, om die in haar gang te volgen. Zoo krijgen de jongeren een goede basis en kunnen ze geleidelijk tot eenige meerdere ontwikkeling komen. Zoo ook bereikt men 't eerst het stadium dat ze zelfstandig oordeelen kunnen.

Voor dit doel bruikbare gidsen zijn o.a. „Onze Letterkunde” van Dr. J. van der Valk, de reeds genoemde bundel „Keurgerechten” van Seerp Anema, „Verzen” van Dr. Aleida Nijland — en ook het werkje, dat ons tot deze beschouwing thans brengt, „Voordrachten” van Arie Post.

De titel geeft aan, wat de auteur met z'n bundeltjes bedoelt en ten overvloede zegt hij het in z'n „voorwoord”. „Deze drie bundels voordrachten werden voornamelijk samengesteld voor onze Christelijke Reciteer- en Jongelingsvereenigingen”. 't Is dus vooral materiaal voor „voordragen”, dat de Schrijver hier samenbrengt, een werk waarvoor vele vereenigingen hem ongetwijfeld dankbaar zullen zijn.

Het standpunt, dat de Schrijver bij z'n keuze innam was „eenzijdig de overtuiging, dat ieder waar voordrager rijmelarij en onzicht haalt, en anderzijds onze groote waardeering voor het verhalend gedicht, dat in zijn verschillende schakeeringen, drama, epos, ballade, romance, legende, fabel, immer zoo populair is geweest”. Overigens zegt hij toe een werkje over „Voordragen”, dat „binnen niet al te langen tijd het licht zal zien” en dat nader dit standpunt argumenteeren zal.

We krijgen dus theorie en practijk, maar dan in de omgekeerde volgorde, die waarschijnlijk door de omstandigheden is ontstaan, dat de theorie komt na de practijk en niet er voor. Het wordt daardoor wel moeilijker een volkomen billijk oordeel over de drie ons geboden bundels uit te spreken, want mogelijk worden sommige dingen, die ons wat vreemd schijnen afdoende verklaard in het komende werkje.

Vreemd is het b.v. dat de Schrijver, die uit de nieuwe dichtkunst zoo goede kens weet te doen, in elk van z'n bundels nog opneemt verzen van Tollens, Bogaers, Messcheri. Daardoor brengt hij samen het ouderwetsche met het nieuwsje, de grootst denkbare tegenstellingen op het gebied der literaire kunst. Welke methode ten grondslag ligt aan een volgorde als b.v. in bundel 1: Felix Ruiters, Adriaan Bogaers, Willem de Mérode, kan ik niet begrijpen, of 't moest zijn de bedoeling tegenstellingen te doen zien. Mij dunkt, we hebben nu toch in onzen tijd, veertig jaar na de herleving van 1880, met de school van Tollens afgedaan in de practijk. Die kan toch bij het moderne inzicht moeilijk meer een andere dan louter historische beteekenis hebben. En het voordragen van hun gedichten, ook al stem ik aanstands toe, dat de auteur lang niet de slechtste heeft uitgekozen, heeft m.i. zoo weinig nut voor jonge menschen van onzen tijd.

Overigens kunnen we, geloof ik, niet anders dan lof voor deze bundels hebben. Ze brengen inderdaad niet algemeen bekende gedichten, die toch door-gaans goede proeven zijn van christelijke kunst. En wat de bundels aan niet-christelijke kunst bevatten is uit meer dan een oogpunt goed gekozen. Vooral lijkt het mij een verdienste, dat de auteur ook een goede plaats heeft ingeruimd aan dramatische kunst, en daarbij alle aandacht geconcentreerd heeft

onder een verbond alleen mogelijk is, beiderzijds volstrekt ontbraken.

3. Zij het ook zonder afspraak, wederzijdse hulp verleend! — terwijl bleek, dat het stelsel van eigen candidatuur rigoristisch door ons was volgehouden.

4. Rome's program overgenomen! — terwijl bleek, dat de Liberale pers zelve onze afwijking van Rome's program had geboekt.

5. Ter wille van Rome den eisch tot herziening van Art. 194 laten varen! — terwijl bleek, dat niet wij, maar Groen hiertoe besloten had, ter oorzake van zijn eigen vrienden, eer er van een Goudsche verkiezing sprake was.

6. Ten believe van Rome onze vorige gedragslijn gewijzigd! — terwijl bleek dat woordelijk, zonder bijvoeging, door ons was overgedrukt, wat we in 1873 en in 1871 ons volk voorhielden.

7. Afgebroken door beginselloosheid wat Groen door beginselloosheid had opgebouwd! — terwijl bleek, dat Groen zoo mogelijk nog verder dan wij ging in afwijking van het vorig program.

Wat de verhouding van de Anti-revolutionaire partij tot de Roomsche-Katholieke aangaat, leze men voort nog: Eer is teer, blz. 8—18; „Onnauwkeurig?” blz. 38—44; en: Niet de Vrijheidsboom maar het Kruis, blz. 30 en 31. Daar vindt men ook het citaat van Calvijn terug en de kwestie der prijsgeving van Art. 194.

op christelijke dramatische kunst („Saul en David“, van A. van Delft, „Calphas en Annas“ van F. B. J. Frencken, „Cain“ van Dr. Felix Rutten, „Joda en Ruben“ uit Vondels „Jozef in Dothan“ e.d.). Naar zulke „voordrachten“ is in onze dagen vraag, meer dan naar op voos effect berekende onwaarschijnlijkheden als Tollens' „De Brand“. Een enkele niet-bepaald christelijke bijdrage tot de dramatische kunst als van Dr. René de Clercq misstaat niet.

De auteur heeft blijkbaar getracht afwisseling te brengen in iederen bundel en daarin is hij goed geslaagd. Naast bewerkingen van Duitse balladen (door Dr. J. van der Valk) geeft hij enkele oorspronkelijke balladen van Staring; Potgieter en Helmers, Bilderdijk en Da Costa vinden evenzeer hun plaats als Dr. Felix Rutten, Marie Boddaert, W. G. v. d. Hulst, P. Rodenbach. En het gekozen is voor voordragen meestal afdrukkend geschikt, terwijl zoowel de christelijke kunst als de moderne verzenstructuur goed tot hun recht komen.

Op grond van dit alles geloof ik te mogen zeggen, dat we met dezen bundel wel weer een eind verder komen in de goede richting. Den prijs van de deeltjes weet ik niet, maar die kan nooit heel hoog zijn, zoodat elke vereeniging makkelijk een exemplaar zich aanschaffen kan. Wie goede en geschikte „voordrachten“ wenscht, zoekt hier niet tevergeefs.

C. T.

Naschrift In de eerstvolgende nummers verschijnt een artikelenreeks van Drs W. E. Engelkes over „Het Griekse heldendicht“. Bijdragen en correspondentie deze rubriek betreffende adresseer men Overtoom 350, Amsterdam.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

Geen anti-Semietisme.

Ik haast mij terug te komen op mijn laatste artikel in No. 31 van „De Reformatie“.

Eerstens moet ik een fout verbeteren van den zetter, die echter gemakkelijk was te maken: ik schreef namelijk, dat Loesche was een anti-semiet. De zetter giste, dat ik eenmaal het woordje anti te veel had geschreven, en liet het weg. Het zou ook beter geweest zijn, zoo ik had geschreven, dat Loesche vroeger een tegenstander was van de antisemieten.

Een tweede fout was, dat ik schreef over documenten van den „Wijze van Zion“, terwijl het daarbij ging over de z.g. Protocollen van de „Wijzen van Zion“.

De derde fout echter maakte het noodzakelijk, dat ik op den inhoud van heel het stuk terugkom. Het bedoelde niet van anti-semietische strekking te zijn, maar was het niettemin wel. Het verradt ook, dat een schoenmaker beter doet zich bij zijn leest te houden. Ik heb mij op glad ijs begeven en ben gevallen en heb mij zeer gedaan. Een broeder zag dit en in plaats van mij uit te lachen schoot hij haastig toe en gaf mij de hand om mij weer op de been te helpen. Wat toch is het geval? Heel de geschiedenis van die vree-

POPULAIR WETENSCHAPPELIJKE SCHETSEN.

Misdadigheid en toerekenbaarheid.

II.

In 1871 verscheen van de hand van den Italiaan Cesare Lombroso zijn bekend werk over den misdadiger, waarin hij geheel nieuwe beschouwingen in het licht gaf. Deze waren geheel in strijd met de destijds algemeen heerschende meeningen, en trokken daarom zeer de aandacht.

Lombroso stelde n.l. de theorie op van den „geboren misdadiger“, den „criminel-né“, waaronder hij verstaat, dat een misdadiger als misdadiger geboren wordt; dat hij bij zijn geboorte reeds alle eigenschappen bezit, die hem stempelen tot den lateren misdadiger; dat noodwendig uit een dergelijk individu zich een misdadiger moet ontwikkelen.

Hij was tot deze theorie gekomen, door de bestudeering van de schedels van misdadigers en krankzinnigen. Bij de vergelijking van schedels van deze beide soorten van menschen werd hij getroffen door bepaalde eigenschappen of vormen, die bij hen gemeenschappelijk zouden voorkomen. En bovendien meende hij punten van overeenkomst te kunnen aantoonen met de zoogenaamde voorhistorische schedels, die aan vroegere menschenrassen zouden hebben toebehoord.

Als dergelijke punten van overeenkomst beschouwde hij bijv. een zeer groote onderkaak, die verder naar voren steekt dan de bovenkaak; de zoogenaamde korthoofdigheid, d.w.z., dat de afstand tusschen voor- en achterhoofd kleiner is in vergelijking met den afstand tusschen de beide zijden van het hoofd, dan normaal het geval is; en verder de asymmetrie of de ongelijkheid der beide aangezichtshelften.

Waar de misdadiger dus in zijn lichaamsbouw de duidelijke teekenen van dergelijke aanleg vertoont, moeten ook zijn misdadige neigingen een

selijke protocollen van de Wijzen van Zion moet een groote leugen, zoo niet erger, moet kwaadaardige laster zijn. Dr. Loesche is er ingelopen; duizenden voor hem is het zoo gegaan; mij na hem. Mijn mededeeling ontleende ik aan een Oostenrijksche Kerkbode. Doch ik had beter kunnen weten. Dr. J. v. Nes Czn., Missionair Dienaar voor de Zending onder de Joden, had reeds in No. 13, Oct. 1921 „Zendingsblad“, geschreven over den titel van een veel besproken boek: de Wijzen van Zion en medegedeeld, dat het ééne doorlopende vervalsching is en een leugenboek. Dit nu zal ook wel gelden van het door mij geciteerde Amerikaansche boek van Henry Ford. Thans kwam mij voor het eerst onder de oogen een circulaire door de Commissie voor de Zending onder de Joden te Leeuwarden, in Mei 1922 verspreid, onder het opschrift: streven de Joden naar de Wereldheerschappij? Een vraag door Dr. van Nes op meer dan een plaats, alwaar Z. Eerw. sprak, beslist ontkennend beantwoord. Eerst nu las ik in No. 7, October 1921, van Ik zal handhaven twee artikelen tot verweer geschreven door den bekenden opperrabbin uit Utrecht J. Tal onder de titels: het Joodsche wereldprogramma en een onthulling over de zoogenaamde „Protocollen der oudsten van Zion“. Ten slotte nog las ik, waarvoor ik niet dankbaar genoeg kan zijn, een vlugschrift van den zoo bekenden grijsen voorvechter voor de Zending onder de Joden, van D. Dr. Hermann L. Strack getiteld: Jüdische Geheimgeschichte mit drei Anhängen.

Het derde ahangsel is getiteld: „Die Weisen von Zion“ und ihre Gläubigen.

Uit alle deze bijdragen is mij schrikkelijk duidelijk geworden, hoezeer de antisemieten van over lange tijden met leugen en laster t Jodendom hebben vervolgd; hoe noodig het is, dat men om het Joden-vraagstuk ook maar eenigszins billijk te beoordeelen, worde voorgelicht, gelijk dat, Gode zij dank, thans in onze kringen op zeer vele plaatsen door onzen Missionair geschiedt. Echter lijkt het mij zeer gewenscht toe, dat onder de rubriek Zending in „De Reformatie“ ook worde opgenomen de Zending onder de Joden. Wel weet ik, dat zij in ons Zendingsblad haar plaats heeft; ook herinner ik mij nu wel indertijd van Nes' mededeeling gelezen te hebben in ons Zendingsblad, toch moet mijn tirade „ik acht dat dit vraagstuk te weinig onze aandacht heeft“, hem onangenaam hebben nagedaan. Ik vermoed echter, dat er wel met mij meerderen zullen gevonden worden, die te weinig op de hoogte zijn van deze groote kwestie. Het zou mij spijten indien mijn vorig schrijven ook maar eenige schade zou hebben kunnen doen aan het heerlijk werk van de Zending onder de Joden; echter mij heeft het een zeer groot voordeel bezorgd; nu althans te weten van den laster en leugen en mij te kunnen wachten daaraan mede te doen en dit dank ik aan de nobele wijze waarop onze Missionair strijdt voor den arbeid, die hem zoo lief is. Insteede van mij direct in de pers aan te vallen, waartoe genoegzame aanleiding door mij was gegeven, verkoos hij mij in de gelegenheid te stellen mij beter te oriënteren en mijn fout te

natuurlijk gevolg zijn van dezen aanleg, zoo reedeneerde Lombroso; dit is niets anders dan een normale ontwikkeling van hetgeen in aanleg en kiem bestaat. En waar krankzinnigheid en misdadigheid dus voortkwam bij menschen, die eenige trekken in hun aanleg of lichaamsbouw gemeen hadden, trok hij daaruit de zeer-vergaande conclusie, dat een misdadiger er dus ook niets aan doen kan, dat hij tot misdaden vervalt.

Evenmin als men het een krankzinnige mag verwijten, dat hij abnormale dingen doet, evenmin mag men het een misdadiger kwalijk nemen, dat hij misdrijven pleegt. Hij is als misdadiger geboren, is van zijn geboorte af voorbeschikt, om misdadiger te worden, en kan het dus zelf niet helpen, dat hij zoo is. Daarmee moet dan ook vervallen, zegt Lombroso, dat men den misdadiger verantwoordelijk stelt voor zijn daden, evenmin als men dit een krankzinnige zal doen. De misdadiger moet als ontoerekenbaar beschouwd worden. En daarom mag hij ook niet gestraft worden; het straffen van misdadigers is een geheel verkeerd begrip; zij moeten, als zij hinderlijk zijn voor hun medemenschen, en dus niet in de vrije maatschappij kunnen blijven, opgenomen worden in gestichten, waar zij evenals krankzinnigen, bewaakt en verpleegd worden.

Dit standpunt is in zijn doorgevoerde consequentie ten eenenmale ongerijmd en komt onmiddellijk in strijd met onze Christelijke opvatting van zedelijkheid en recht, en eveneens met het algemeen menschelijk gevoel van schuld en verantwoordelijkheid.

Merkwaardig is, dat deze meening precies het omgekeerde is van een minstens even onjuist begrip, dat een paar eeuwen terug wel bestond, n.l. dat krankzinnigen soms als misdadigers werden beschouwd en behandeld. Als we de geschiedenis van de krankzinnigenverpleging nalezen, en met name van de heksenprocessen, ontdekken we telkens, dat krankzinnigen worden mishandeld en gestraft en aan de kaak gesteld voor de verkeerde

herstellen. Hij was de man, die mij de hand gaf! Zoo heeft hij de zaak van de Zending onder de Joden, wat mijn persoon betreft, op bijzondere wijze gediend. Daarvoor dank ik hem naast God, met innigen dank.

G. KEIZER.

PERS-SCHOUW.

De lachers beschaamd.

Wie herinnert zich niet het medelijdend lachje, waarmee in sommige kringen de „jeugdouderling“ werd begroet!

En de geestige kwinkslagen!

Ook de principiële loodzware bezwaren!

Eerst een jeugdouderling, en dan een grijsaards-ouderling, en dan een ouderling voor de arbeiders, en één voor de patroons, en één voor de dienst-meisjes, enz.!

Wat een prachtig veld voor kritiek en spot! Maar lees nu dit stukje uit het „N. Holl. Kerkblad“.

De Jeugd ouderlingen.

Eenigen tijd geleden schreven wij een stukje over den Jeugdouderling en verklaarden wel eens te willen weten, hoe het instituut in de praktijk werkt.

Het „Gereformeerd Jongelingsblad“ nam ons artikelje over en nodigde de Jongelingsvereeningingen uit, eens te melden hoe het met de Jeugdouderlingen ging en stond.

Het blad ontving op zijn vraag een groot aantal antwoorden. De lijst is veel te lang om die in ons blad te kunnen afdrukken. Die lijst spreekt van overwinning.

Bijna al de berichten luiden gunstig. Bijna overal is het: het instituut voldoet uilmemend.

Wij verlijden ons daarover.

Immers, nu mag gezegd, dat de Jeugdouderling geen ééndagsvliegje geweest is, geen mode-artikel. Hij heeft een blijvende plaats in ons kerkelijk leven gekregen.

* *

De Ethiek en de bioscoop.

De auteur van de studie „De Christelijke Vrijheid“ (oud, maar niet verouderd) geeft in „De Heraut“ den laatsten tijd weer nieuwe beschouwingen en praktische wenken inzake de verwikkelde ethische kwesties, waarmee wij door het „moderne“ leven in aanraking worden gebracht.

De Calvinist kan niet leven uit pure ontkenning. Ook niet tegenover de bioscoop.

Een Christelijke Bioscoop.

Al moet het worden toegejuicht, dat onze Regering door haar Bioscoopwet de zedelijke gevaren, die aan de bioscooptheaters zijn verbonden, tracht te beteugelen, vooral met het oog op jeugdige personen, toch zou deze Bioscoopwet (die intusschen door de Tweede Kamer is verworpen) het kwaad, dat aan deze theaters kloeft, niet kunnen wegnemen. Zoolang de wereld deze bioscooptheaters in handen heeft, zullen zij een gevaar voor ons volk blijven. Vandaar dat de vraag ons gedaan wordt, of we als Christenen volstaan kunnen met tegen deze gevaren te waarschuwen, en of het niet onze plicht is veelteer zelf de handen uit de mouw te steken en tegenover deze wereldsche bioscopen

dingen, die ze gedaan hadden; men herkende vaak hun krankzinnigheid niet, en stelde hen verantwoordelijk voor hun daden.

Zooda Ik reeds in mijn eerste artikel zeide, is het standpunt van Lombroso in zijn uiterste consequentie niet door velen gedeeld. Nadat hij zijn opzienbarende theorie de wereld ingestuurd had, kwam er van verschillende zijden bestrijding. Zijn onderzoekingen werden gecontroleerd en nagedaan; en ook andere zienswijzen ter verklaring van de misdadigheid werden te berde gebracht. Er ontstond een levendige gedachtenwisseling over deze vraagstukken.

Met name was het de zoogenaamde „Fransche School“, die zich sterk verzette tegen de denkbeelden van Lombroso en zijn aanhangers, die bekend stonden als de „Italiaansche School“.

De Franschen wilden niets weten van een zoogenaamden geboren misdadiger; zij ontkenden, dat er eenige overeenkomst was tusschen misdadigers en krankzinnigen; en de lichamelijke kenteekenen van misdadigheid, die Lombroso had meenen te vinden, verwierpen zij als onjuist. Daarmede verviel tevens het begrip van de ontoerekenbaarheid. Zij hielden vast aan het juiste denkbeeld, dat een misdadiger zelf bewust de misdaad pleegt, en daarvoor verantwoordelijk gesteld moet worden en dus ook zijn straf verdient.

In plaats van de verklaring te zoeken in den aangeboren aanleg, meenden de Fransche geleerden, dat het milieu, de uitwendige omstandigheden, de omgeving, waarin iemand leeft, van invloed is op het ontstaan van de misdadigheid. In een ongunstig milieu, in armoedige omstandigheden, in een slechte omgeving zou iemand gemakkelijker tot een misdaad verleid worden. Men ging zelfs anders, oogenshijnlijk onbeteekenende factoren na, die een rol zouden kunnen spelen; zoo vond men o.a., dat het jaargetijde een zekere beteekenis had; er zouden n.l. in den zomer meer moorden, en in den winter meer diefstallen worden gepleegd.

andere
doen te
verre
te ver
londen
uitvind
nen we
interess
reden,
dienare
voet da
bioscoop
een kw
worden.
rijken
uitbreid
Op
door
berw
over
dat de
en dat
maakt,
bioscoop
het om
men he
goed g
schonke
ous no
Zelfs
in de
terecht
die me
of de
bioscoop
persone
acteren
wereld
bij de
plaats
kwaad,
die me
men d
zou di
niet ge
z.g. p
onzedel
waarop
vooral
uitvoer
vangen
dij bez
pogen
vooral
dit ver
Maar
had, b
theater
dramat
gemaak
te geve
gebouw
een dr
medies
sterke
dit het
beeld g
poolstre
hoe vee
kennis
leven d
en ja
van he

Op vers
beelden v
men het
er een con
een honde
commissie
bracht; in
gegaan, on
oordeeld v
ders over
het niets
moedijkhei
onderzoek
moest men
en wanne
bezocht, l
materiaal
kon men
gevangenis
betreft, ko
de slimste
bleven. Mi
men zich
Op een
den, kwan
een nieuw
genoot Fr
toekende
dadigheid
aal miljoen
uitvoelisel
Wat hel
Dit is e
paalde el
achteruitge
zich toone
lichamelijk
meerdere
deze dege
dige omsta
door lange
moeten hi